

Sygn. akt IV Cz 929/16

POSTANOWIENIE

Dnia 31 stycznia 2017 r.

Sąd Okręgowy w S., IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Jaroszewicz (spr.)

Sędziowie SO: Mariola Watemborska, M. S.

po rozpoznaniu w dniu 31 stycznia 2017 r. w S.

na posiedzeniu niejawnym

z powództwa **W. P.**

przeciwko małoletniemu **T. P.**

o obniżenie alimentów

w przedmiocie wniosku pełnomocników pozwanego

o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu

na skutek zażalenia pełnomocnika pozwanego adwokat I. S.

od postanowienia Sądu Rejonowego w S. z dnia 13 grudnia 2016 roku sygn. akt III RC 391/15

postanawia:

1. zmienić zaskarżone postanowienie w punkcie 1 w ten sposób, że przyznać od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w S. na rzecz adwokata I. S. kwotę 2400 (dwa tysiące czterysta) złotych powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu;
2. wniosek pełnomocnika pozwanego o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego oddalić.

IV Cz 929/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 13 grudnia 2016 roku Sąd Rejonowy w S. ustalił i przyznał adwokatowi I. S., Kancelaria Adwokacka (...), ul. (...), ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w S. kwotę 73,80 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu (punkt 1 sentencji). Nadto ustalił i przyznał radcy prawnemu E. Z., Kancelaria Radcy Prawnego S., ul. (...), ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w S. kwotę 73,80 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu.

Adwokat I. S. zaskarżyła postanowienie o kosztach zawarte w punkcie 1 sentencji powyższego orzeczenia zażaleniem, domagając się jego zmiany, poprzez przyznanie i wypłacenie ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w S. kwoty 2.334 zł, powiększonej o podatek VAT, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Nadto wniosła o zasądzenie na rzecz pełnomocnika z urzędu zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego. Skarżonemu orzeczeniu zarzuciła naruszenie:

- § 7 ust. 1 pkt 11 rozporządzenia MS z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, podczas gdy w sprawie ma zastosowanie treść § 7 ust 4 tego rozporządzenia.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie zasługuje na uwzględnienie.

Do niezbędnych kosztów procesu w sprawie, w której stronę reprezentuje zawodowy pełnomocnik, zgodnie z art. 98 § 1 i 3 k.p.c., który jest podstawą rozliczeń między stronami, nie należą koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu przyznane od Skarbu Państwa. Jeżeli strona korzystała z pomocy pełnomocnika z urzędu, koszty nieopłaconej pomocy prawnej stanowią element rozstrzygnięcia o kosztach procesu jedynie wówczas, gdy zgodnie z wynikiem sprawy zostały zasądzone bezpośrednio od strony, która przegrała sprawę, na rzecz strony przeciwnej, która sprawę wygrała i korzystała z pomocy pełnomocnika z urzędu (por. art. 122 k.p.c.). Ponoszonych przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu nie zalicza się także do kosztów sądowych wymienionych w art. 5 ust. 1 w związku z art. 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2010 r. Nr 90, poz. 594 ze zm.).

Obowiązek ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej nie podlega regulacji dotyczącej zasad rozliczania kosztów procesu między stronami ani ustawie o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, lecz ma swe źródło w ustawach ustrojowych regulujących działalność adwokatów i radców prawnych (vide uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 1991 r., III CZP 22/91, OSNCP 1992, nr 2, poz. 18). W odniesieniu do pomocy prawnej udzielonej z urzędu przez adwokata, obowiązek ponoszenia przez Skarb Państwa tych kosztów wynika z art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (jedn. tekst: Dz.U. z 2009 r. Nr 146, poz. 1188 ze zm.), a wydane na podstawie delegacji zawartej w tej ustawie przepisy archiwalne rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu, mający na podstawie przepisów przejściowych zastosowanie w niniejszej sprawie, regulują wysokość należnego z tego tytułu adwokatowi wynagrodzenia (por. art. 98 § 4 k.p.c.). Obowiązek pokrycia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej nie jest więc obowiązkiem mieszczącym się w formule obowiązku zwrotu kosztów procesu między stronami, lecz ma charakter publicznoprawny i subsydiarny, gdyż powstaje dopiero wówczas, gdy egzekucja kosztów zasądzonych od przeciwnika procesowego strony korzystającej z pomocy prawnej udzielonej z urzędu okazała się bezskuteczna (por. § 21 rozporządzenia), albo gdy kosztami procesu została obciążona strona korzystająca z pomocy prawnej z urzędu, czy też jeżeli koszty procesu zostały stosunkowo rozdzielone lub wzajemnie zniesione, a opłaty z tytułu udzielonej pomocy prawnej nie zostały zapłacone w całości lub w części (§ 20 rozporządzenia).

Kluczowe dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy było ustalenie, w oparciu o jakie przepisy należy ustalić wynagrodzenie adwokata reprezentującego z urzędu stronę uprawnioną do alimentacji w sytuacji, gdy strony zawarły ugodę, a koszty procesu zostały między nimi wzajemnie zniesione.

Paragraf 7 ust. 1 pkt 11 rozporządzenia MS z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu przewiduje, że stawka minimalna opłaty za czynności adwokackie w sprawie o alimenty wynosi 60 zł, z zastrzeżeniem ust. 4, który stanowi, że opłatę, o której mowa w ust. 1 pkt 11, ustala się od wartości przedmiotu sprawy, jeżeli obowiązek zwrotu kosztów obciąża osobę zobowiązaną do alimentów. Z tej regulacji wynika, że strona uprawniona do alimentów zwraca swojemu przeciwnikowi reprezentowanemu przez pełnomocnika - w razie zaistnienia ku temu podstawy prawnej i obciążenia tej strony kosztami przez sąd - koszty adwokackie w kwocie 60 zł, co uważa się za przejaw ochrony strony uprawnionej do alimentów. W przeciwnym przypadku, gdy istnieje podstawa do obciążenia kosztami strony zobowiązanej do alimentów, wynagrodzenie pełnomocnika strony uprawnionej do alimentów ustala się na podstawie § 7 ust. 4 rozporządzenia, a więc według stawki minimalnej obliczonej od wartości przedmiotu sporu.

Przytoczona regulacja § 7 ust. 4 dotyczy sytuacji, w której ze względu na wynik sprawy, stroną zobowiązaną do alimentów "obciąża" obowiązek zwrotu kosztów w sensie abstrakcyjnym, co do zasady, i w jakiegokolwiek części, nie ma natomiast znaczenia, czy faktycznie sąd zasądzi te koszty od strony zobowiązanej do alimentów na rzecz strony uprawnionej do alimentów. Jeśli osoba zobowiązana do alimentów nie została w takiej sytuacji obciążona obowiązkiem zwrotu kosztów, adwokatowi ustanowionemu z urzędu dla strony uprawnionej do alimentów przysługuje od sądu, który go ustanowił wynagrodzenie ustalone na podstawie § 7 ust. 4, a więc według stawki obliczonej ze względu na wartość przedmiotu sporu.

W rozpatrywanej sprawie składający zażalenie adwokat reprezentował osobę uprawnioną do alimentacji jako pełnomocnik ustanowiony z urzędu. Strony zawarły ugodę sądową. W ugodzie nie ma ustaleń dotyczących sposobu rozliczenia kosztów procesu, co w świetle art. 104 k.p.c. oznacza ich wzajemne zniesienie. Wzajemne zniesienie kosztów (art. 100 zdanie pierwsze k.p.c.) polega na tym, że strony pozostają przy kosztach poniesionych w związku ze swoim udziałem w sprawie. Ma ono, co do zasady, miejsce wtedy, gdy przy częściowym uwzględnieniu żądań, zestawienie kosztów procesu obydwu stron i ustalenie ich części stosownie do zakresu sprawy wygranej, doprowadza w drodze rachunku różnicy do takiego wyniku, że strony musiałyby zwrócić sobie wzajemnie koszty w równych lub bardzo zbliżonych kwotach. Nie powoduje to komplikacji, jeśli każda ze stron jest reprezentowana przez pełnomocnika procesowego z wyboru.

Sytuacja przedstawia się jednak odmiennie w przypadku zastępowania strony przez pełnomocnika ustanowionego dla niej z urzędu, którego ze stroną nie łączy umowa i który nie otrzymał od niej wynagrodzenia za świadczoną pomoc prawną. Zniesienie wzajemnie kosztów procesu oznacza, że adwokat z urzędu nie może uzyskać wynagrodzenia i zwrotu wydatków od przeciwnika reprezentowanej przez siebie strony w drodze określonej przez art. 122 k.p.c., gdyż w takiej sytuacji nie dochodzi do zasądzenia kosztów procesu na rzecz strony przez niego zastępowanej. Są to zatem nieopłacone koszty udzielonej pomocy prawnej, zaspokajane świadczeniem Skarbu Państwa.

Jak stwierdził Sąd Najwyższy w Uchwale z dnia 21 października 2015 r., sygn. III CZP 68/15 (za pośrednictwem (...) Lex), jeżeli osoba zobowiązana do alimentów nie została obciążona obowiązkiem zwrotu kosztów, adwokatowi ustanowionemu z urzędu dla strony uprawnionej do alimentów przyznaje się od Skarbu Państwa wynagrodzenie ustalone na podstawie § 7 ust. 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

W realiach rozpoznawanej sprawy wynagrodzenie adwokata reprezentującego pozwanego z urzędu winno więc zostać ustalone stosownie do wartości przedmiotu sporu zgodnie z § 7 ust. 4 w zw. z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

W niniejszej sprawie wartość przedmiotu sporu wynosiła 10.800 zł (1.200 zł – 300 zł x 12 miesięcy). Oznacza to, że – przez wzgląd na § 6 pkt 5 rozporządzenia, wynagrodzenie adwokata I. S. winno wynieść kwotę 2.400 zł powiększoną o należny podatek Vat.

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. Sad Okręgowy orzekł jak w punkcie 1 postanowienia.

Wniesienie przez pełnomocnika z urzędu zażalenia na postanowienie sądu w przedmiocie jego wynagrodzenia jest działaniem własnym samego pełnomocnika, a nie działaniem w imieniu reprezentowanej strony. Sama strona, reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu nie posiada bowiem interesu prawnego w zaskarżeniu tego postanowienia (vide uzasadnienie uchwały SN z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZP 36/09, OSNC 2010, nr 2, poz. 24). Powyższe oznacza, że pełnomocnikowi z urzędu nie należy się dodatkowe wynagrodzenie za postępowanie zażaleniowe od postanowienia rozstrzygającego w przedmiocie wyłącznie jego wynagrodzenia.

Wobec powyższego wniosek pełnomocnika o zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego należało oddalić.